

(המשך מעמוד 11)

כששואלים את שלושת בניו של עוזי שהגדול בהם בן 22 והקטן בן 7 הם אומרים שהוא אבא טוב. למרות שרוב הזמן הוא עסוק. על-פי עדותו הוא מעורב בלימודיהם ואינו מחסיר אף איסופת-הורים.

ואם החל את הקאריירה שלו כעסקן סטודנטים המשיך כשליח-עליה. הקים את המיטרת תפקידים והיה המזכיר הראשון שלה. הוא הציע האיש שהעלה את הצעת ה"60" (הדרושים למועמדות לקדנציה שלישית) המפורסמת. כיום הוא מכהן כמזכיר מחוז ירושלים של מיפגת העבודה. ירושלים. כידוע נחשבת מעוז הליכוד.

אין ספק כי עוזי ברעם, הממלא כליכד הרבה תפקידים מאחרי הקלעים. ויש לו יותר מיד ורגל בכל מה שקורה במיפגת העבודה. ימלא תפקידים שמלפני הקלעים אם וכאשר ירכיב המערך את הממשלה הבאה.

אומרים כי שימעות פרס לא יסלח לאיש שרצה בגבון במקומו. אומרים שגם תמיכתו הבלתי-מסוייגת של ברעם בלוינסון, שהיה ידידו, לא תועיל לו בבוא העת. אך מי שמכיר את פרס מקרוב יודע כי שימעות פרס אף פעם לא חושב על האתמול. הוא חושב רק על המחר. יכול אדם לעבוד עם פרס שנים ארוכות. אם לא יביא לו תועלת - יורחק, יכול אדם לעבוד נגד פרס שנים

"אם ח"כ הוכיח בקאדנציה אחת שהוא לא טוב, לא צריך לחכות שתי קאדנציות כדי להעיף אותו החוצה!"

ארוכות. אם יביא לו תועלת - יקורב. ועוזי ברעם, יש להניח, יביא לו תועלת מרובה.

אתה יודע כממליך מלכים. קודם המלכת עלינו את נבון בנשיא. אחר-כך המלכת את הרצוג ובעת, כשרצית להמליך את נבון כראשי-ממשלה נבשית.

אני לא מקבל את עניינו ממליך המלכים. אחר שממליך מלכים זה רק מי שהחליט שהתפקיד שלו הוא להמליך אחרים, ואני בהחלט לא החלטתי את זה. אני בהחלט מתכוון להמליך מתישהו גם את עצמי.

בעניין הכישרון של מה שאת קוראת המלכת נבון כראשי-ממשלה. להמליך את נבון כנשיא זה היה סיפור לגמרי שונה. אחרי הכל, נשיא וראשי-ממשלה אלה הם תפקידים שונים. הפעם, המערכה שלא התקיימה

בעד נבון לראשות הממשלה היתה הרבה יותר קשה מהמערכה של נבון לנשיא המדינה. קודם כל, היא התנהלה בתנאים שונים מכפי שתכננתי. לא תיארתי לעצמי כרמיון הכי פרוץ ששימעות פרס יצליח להקדים את הבחירות.

הייתי בטוח שהבחירות יתקיימו או במועדן, או בנובמבר. ולכן הערכתי שיהיה די זמן לארגן דברים. ואז, מה קרה? פרס הקדים את הבחירות ובפני נבון עמדה החלטה אקוטית: הוא צריך היה להחליט. את יודעת מה, אני לא רוצה להתחיל בחשבונות. אולי לא כדאי להיכנס לזה.

"קשה להגיע לרמה של מנהיגות לאומית, כאשר אתה באופוזיציה!"

למה לא? מה נשאר לך להפסיד? אם נבון היה מחליט שהוא רוצה להיות ראשי-ממשלה, אין ספק שהוא היה נשאר המועמד היחיד, או מפני שפרס היה מוותר לו או מפני שהוא היה נבחר במרכז המיפגה. אבל הוא לא רצה לזרוק את כפת ההתמודדות.

הוא אצה שיגישו לו את המועי מדדת על מגש של כסף. הוא לא רצה להיאבק עליה.

הוא לא רצה להפר שלווה. אחרי שהושג הסכם בין רבין ופרס, הוא לא רצה.

ועכשיו כולם מאושרים כמיפג לגת העבודה?

את יכולה ללגלג על האושר בצמרת כמה שאת רוצה, אבל אני מעדיף את הלגלוג הזה על פני מה שקורה היום בליכוד. אני חושב שהפרופיל שמיפגת העבודה מציגה היום הוא נבון. אני עדיין מאמין שעם נבון סכוינו לזכות בבחירות היו בטוחים. אבל אני אשמה אם שימעות פרס יוכיח לי שטעיתי.

אתה לא חושש בעת שפרס יזכר, אם וכאשר יקים ממשלה, את העובדה שאתה תמכת בגלוי וללא עוררין במועמדות נבון כנגד מועמדותו שלו?

כל עניין נבון לא קשור ליחסי עם פרס. כבר שנתים אני מדבר איתו על נבון. שנתים אני אומר לו שיש צורך לאפשר לנבון לעמוד בראש הרשימה. היו תקופות שהוא לא רצה לשמוע על זה והיו תקופות שדווקא נטה לקבל את רעתי. היום הוא מאמין שכלי בגין ומול שמיר, כאשר הליכוד נכשל בלבנון, אפשר לנצח אותם. גם כשהוא עומד בראש הרשימה.

האם לדעתך נבון יכול היה להיות ראשי-ממשלה טוב יותר משימעות פרס?

לא. אבל הוא יכול היה להיות ראשי-ממשלה טוב. אני מוכן לומר בריש גלי, גם אם יש הפרש בניקוד כראשי-ממשלה לטובת פרס, המיפגה היתה צריכה בכל זאת, להעמיד את נבון.

בנתוני-ההחלטה, פרס הוא, בכל זאת, מועמד טוב יותר מנבון. אחרי הכל, הוא שימש בתפקידים ממלכתיים,

היה שרי-ביטחון. כמעט שאין מנהיג בעולם, החל בקנדי וכלה ברגן, שפרס לא פגש בהם. פרס משימשך יותר.

פרס, רבין, נבון הם בני אותו דור, שערכם הסגולי כראשי-ממשלה זהה. צריך לבחור לראש הרשימה את מי שבידי הכי הרבה קולות.

קשה למוציא הצלחות מרשימות בעברו של נבון כפוליטיקאי.

זה לא נכון. אל תשכחי שב-1977 נבון עבר את מחסום 60 האחוז בהצלחה של 90 אחוזים. הוא תמיד היה בשורה הראשונה של המיפגה. עוד לפני שהיה נשיא.

הוא מעולם לא נשא בתפקיד אכסטיבי, שהעמיד אותו במיבוחן.

זה נכון. אבל התחושה שלי היתה שהוא יכול לחולל מיפגה. הוא חשב שהוא יכול להיות ראשי-ממשלה. הוא יכול היה לפעול בנושא החברתי, לא רק כפותר-בעיות, אלא כמגשר על פערים, במיוחד בין בני עדות-המזרח והאשי כנויים. הוא גם יכול היה להיות גשר חוק מאור בין חוגי עדות-המזרח ובין מיפגת העבודה. אבל מה לעשות, לא היה די זמן לעבוד על כך.

כאותר יום שיש נבון הודיע שלא ירוץ ושבועיים קודם נפגשנו בבואנוס-אירס ואפילו לא דיברנו על אפשרות שירוצו או לא ירוצו. מי ידע שזה יהיה כליכד אקטואלי. דיברנו על כל הבר, רק לא על זה.

מדינת לדעתך, בחר לזוטר, האם מתוך רחב-לב או, אולי, מפני שלא היה מסוגל לקבל החלטה.

פרס ורבין העמידו אותו בפני עובדה. הם סיכמו ביניהם שלא תהיה התמודדות ודרשו ממנו תשובה מהירה. הוא עמד באילוץ קשים. תגסיפי את רגישותו המיוחדת ליחסיו עם פרס ותקבלי תשבץ.

קיימת גרסה באילו פחד שחיי המישפחה שלו ייהפכו לנחלת הכלל, באילו נרתע מכיוון שנודע לו כי הליכוד מכין את תיק אופירה.

שטויות. דיברנו על זה. זה לא הוויז לו בכלל. מה כבר יכלו לפרס? הליכוד לא היה יורד למדרגה שכזו ואיזה עיתונים היו מפרסמים דברי נאצה וליכוד? מכסים היו מפרסמים בכרוזים ומי היה מאמין לזה? זה לא היה שיקול כלל וכלל.

מדינת לא ניסית ללחיון על נבון יותר?

לא לחצתי עליו בכלל. רק ניסיתי להציג לפניו פריסמה של תמיכה ציבורית, של אנשים

הם לא יאמינו וגם אני לא. לא הערכת שתימכתי כנבון מורידה אותי מהמפה, כמו שלא חשבתי שמעמדי, במידה שיהיה ראשי-ממשלה, יהיה טוב יותר. צריך להכיר פוליטיקאים, כדי לדעת שלא תמיד הם מקרבים את האיש שלהם.

בכל זאת אתה היית היחיד שיצא בגלוי לטובת עניינו של נבון.

והנקודה היחידה שבה היתה צפויה לי אכזבה, לפחות 20 חבריי-כנסת מהעבודה היו מצטרפים אלי, אילו היה מודיע שהוא מתמודד. הם אמרו לו את זה והוא מעולם לא גילה לי את זה. עד אחרי שחזר מחו"ל. באתי אליהם ביום רביעי, אמרתי להם תרימו סלפון לנבון, תעודרו אותו. קיבלתי תשובה אחידה: לא! הוא צריך ליצור מצב. אם יצור מצב שהוא מתמודד, נתייצב לצידו. חלקם לא מוכן לחשוף את עצמו עד היום. כולם חששו לעורם.

"בעמאל הישראלי יש מאגר אדיר של כוח אינטלקטואליים, שאין לו כוח להעביר מסר לציבור הרחב!"

גם אתה חשית לעורך בימים שלפני הצבעת 60 האחוז במיפגה. לא היית בטוח כלל וכלל שתעבור את המחסום.

כן, בהחלט כן. זה לא רק בגלל עניין נבון, זה גם בגלל עניין לוינסון. אני לא צריך לספר לך שכל אחד מהנושאים קומם חלק גדול במיפגה נגדי. אחד המתנגדים הגדולים שלי היה רענן נעים, המקורב לפרס. אני תמיד התנגדתי לקידומו של האיש בתוך הסיעה. חברים קראו אותי אליו לשיחה. אמרתי לו - אני יודע שתצביע נגדי, הוא אמר - השאלה היא אם אצביע או גם אעבוד לשכנע אחרים שיצביעו נגדך. אמרתי לו - יש לי בקשה אליך. תעבור. תעשה כל מה שאתה יכול כדי שלא אבחר.

ברעם וח"כ אליהו שפיזר. לגבי חברים אחרים זה היה קשה מאוד!

היה ברור לי שיהיו אנשים רבים שבגלל תמיכתי בלוינסון, לא תמכו בי. כשאתה שנוי במחלוקת אתה נתון ליחסי תמיכה והתנגדות, ואני לא יכולתי לדעת מה יגבור על מה.

ביא נדבר על הדור שלך, מה שמבונה צעירי מיפגת העבודה. סדי הכל אתם כבר לא כליכד צעירים, לא אתה, לא יוסי שריד, לא מיכה חריש, לא נאוזה ארד ולא מנחם הכהן. בליכוד יש רוני מילוא, שיטרת, רייסה, קליינר. כולם צעירים מכב בעיני שנים לפחות. למרות שהלקבם נמצאים כבר 10-15 שנים בפוליטיקה, אתם עדיין מאיישים ספסלים אחוריים. זה לא מתסכל?

אני נכנסתי לכנסת 1977. נכון שיוסי ומיכה נכנסו קודנציה אחת לפני. מה שקרה לנו הוא שבזמן שאנשים כמונו הגיעו לכנסת,

המיפגה ומחוצה לה, ניסיתי להביא לידיעת את כל גלי הטלפונים שקיבלנו החל ברחל לוי מהתיקווה וכלה במג"ד בלבנון, שאמר לי שאם נבון עומד בראש הרשימה כל הגרוד שלו מאחוריו וניסיתי להבהיר לו תוך 24 שעות, שהוא עומד בפני הכרעה קשה. מצד אחד יואשם בפלגנות ומצד שני יקח את כל הקופה, אבל לא לחצתי עליו.

מתי היה ברור לך שנבון יגיד לא? ביום רביעי בערב באתי לדבר איתו וראיתי שזהו זה - שהוא לא ירוץ. אחרי פגישת פרס ורבין ביום חמישי, התנהלה מילחמת-מאסף. לקראת הערב הוא היה קצרוצרו, הוא כבר החליט. היה ברור לי, שהוא לא מחפש חיזוקים להחלטה כן לרוץ, אלא מחפש החלטה לחיזוקים לא לרוץ. עם יד על הלב, אינך חושש ביום שפרס ינטור וינקום ולא ישתף אותך אם, וכאשר, ירכיב ממשלה? הקוראים של העולם הזה יאמינו לי שלא חשבתי על זה בכלל.

שרי-העבודה ברעם (משמאל) ויצחק רבין. אבא היה מדרך ואמא היתה חניכה!